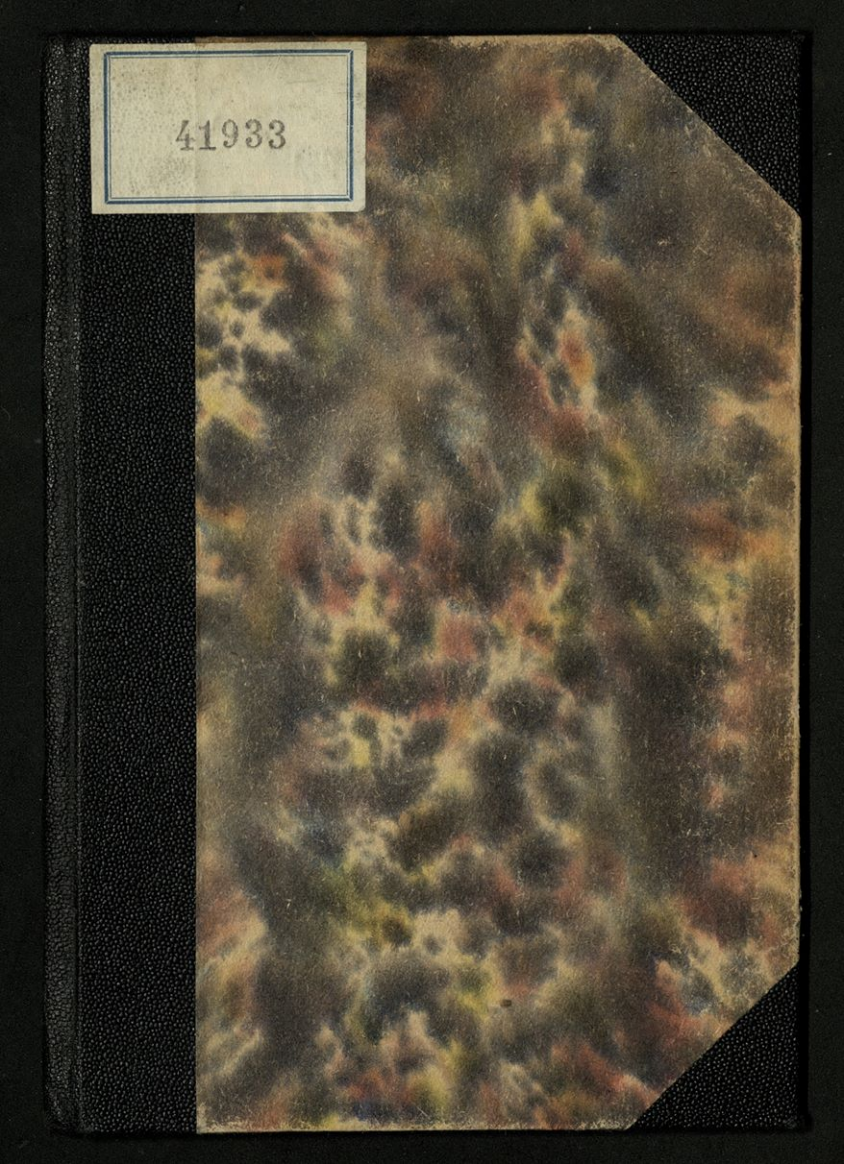
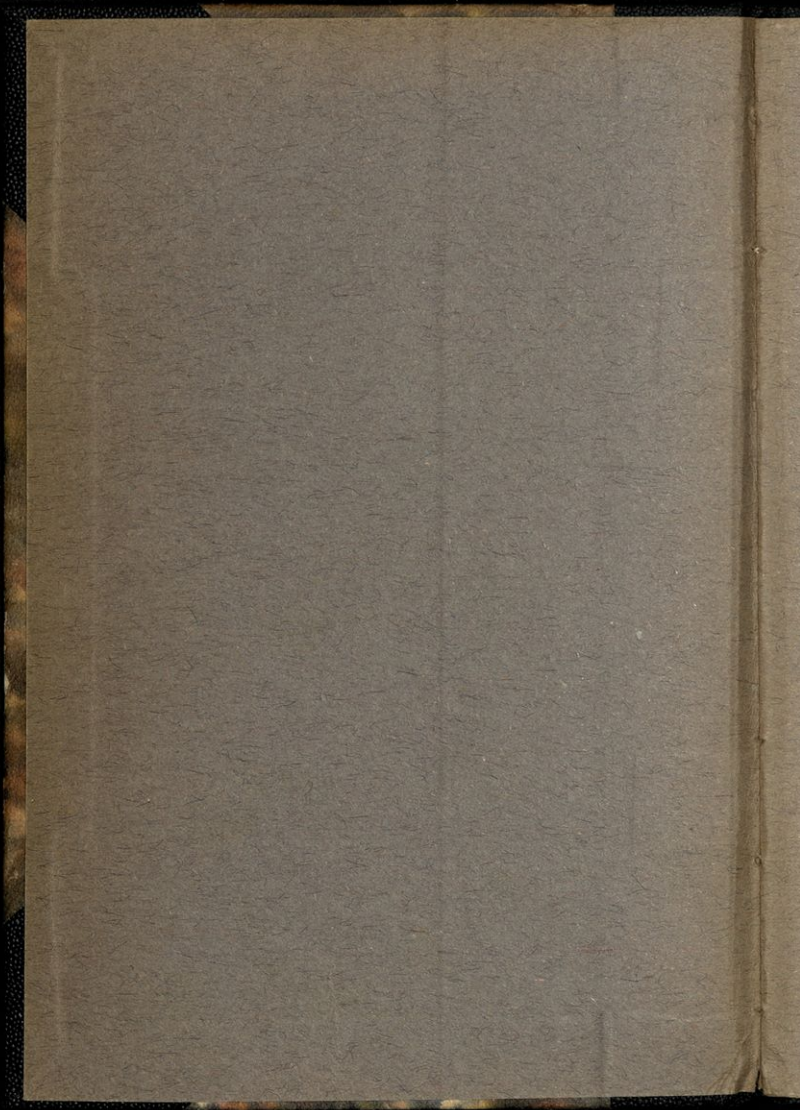

41933

The image shows the front cover of an old book. The spine is on the left, bound in black, textured material. The main cover area is decorated with a marbled pattern in shades of brown, green, and yellow. The top-right and bottom-right corners are reinforced with black, textured material. A small, rectangular white label with a thin blue border is affixed to the top-left corner of the cover, containing the number '41933' printed in a simple, black font.

Mladoslavenci

in

državni zbor

leta

1873 in 1874.

Doklada k „Novicam“ in „Slovincu“.

V Ljubljani.

Založilo politično društvo „Slovenija“. — Tisk Blaznikov.

1874.

41933

Predgovor.

Pred nami leži knjižica pod naslovom: „Slovenci in državni zbor leta 1873 in 1874. Vse za narod, omiko in svobodo. Založil dr. Jože Vošnjak.“

Da jo je dr. Jože Vošnjak tudi spisal, to tako vemo, in bi bilo nepotrebno dostaviti. Ker je v tej knjižici vsa „mladoslovenska“ oziroma Vošnjakova politična modrost zapopadena, vzeli smo jo v tej protiknjižici v pretres, da tako vsaj pri pametnih ljudeh celo „mladoslovensko“ muho z enim vdarcem vbijemo.

Kajti kratkovidnost Vošnjakove politike je preočividna, da bi trebalo mnogo besedi v njeno obsoje.

Pokazati in popraviti smo morali pa tudi mnogo tendencijalnih laži, ki smo jih v knjižici našli.

S kolikor mogočno krojo bomo torej knjižico točko za točko prebrali in v svoje misli predstavili.

03000563A

[Lipe Gludersap] cf.

[Klun? cf. Vošnjak, Veda, I. 60.]

O predgovoru.

Precej Vošnjakov „predgovor“ je poln neresničnostij. On ne more skrivati svojih simpatij za to naše ustavaštvo. Mi Slovenci pa le predobro vemo, kaj je ta ustava za nas vredna, in koliko da imamo od nje pričakovati ozir naše narodnosti. To nam potrdi tudi Vošnjak sam, ko nam pové, kako so njegovi predlogi zapored zavrženi bili. Čehi so to že zdavnej spoznali, za to od tega državnega zborá in od te ustave nočejo nič vediti. Tudi mi Slovenci smo sodili nekđaj tako, le Vošnjak je zdaj na enkrat iznašel, da je ustava zapopadek vsake sreče. Kake razloge more Vošnjak imeti, da toliko gori in govori za to ustavo? Ali ne vidi, da s tem le nemško stranko krepí in opozicijo slabí! Ali so nam res Nemci bliže od Čehov, da prve zoper druge podpiramo?

Na dalje Vošnjak trdi v predgovoru, da je njegova stranka naslednica prvotne slovensko-narodne stranke, in da so se nekteri (tukaj misli na „Staroslovence“) zadnja leta ločili (!) od te splošne rodoljubne stranke, podpisani od sebičnih ljudi (!) Ali ni to smešno, da stari rodoljubi, kakor dr. Bleiweis in drugi so se ločili od Vošnjakove stranke!! Kje je še Vošnjak bil, ko je že Bleiweis za narod delal, in zdaj pride na dan, da so Vošnjakovi prvotni Slovenci! Naš spoštovani dr. Bleiweis nikoli ni svojih načel spremenil, in če je bil prej tudi od sedanjih „mladih“ priznani vodja. Kdo se je potem ločil od prvotne narodne stranke? Ubi logika! To velikansko laž, da so „mladi“ nasledniki prvotne narodne stranke, moramo vendar enkrat za vselej resno in odločno zavrniti. Prvotna slovenska narodna stranka je bila narodna, — „mlada“ stranka je le novošegna liberalna, od narodnosti si je obdržala le jezik; prvotna narodna stranka ni poznala surovega psovanja na duhovnike, vsi stanovi so bili dragi v borbi za narodnost, kako pa „mlada“ stranka? Prvotna narodna stranka je bila federalistična, „mlada“ stranka je pobegnila med centralistične ustave! Prvotna narodna stranka je bila slovanska, težila je v literaturi po vstvarjenji domačega slovstva v slovanskem duhu, in v politiki je bila vzajemna z drugimi Slovani; „mlada“ stranka je vsa ponemčena: državopravni, verski, socijalni, filozofični nazori njeni so vsi nemški, vse njihovo početje je zoperno slovanskemu duhu, zató so tudi brez simpatij med Čehi in Hrvati. Kako bi bilo tudi drugače mogoče. Za nas Slovane

nima družega spasenja, ko federalizem, drugače se nam ni moč svobodno razviti. Časi in skušnje bodo dokazali, kako nesrečna misel je bila, zapustiti federalistični prapor. Slovenci! premislite to, in ne poslušajte zapeljivih besedi „mladoslovenskih“, kajti prigodilo se vam bo, da vas bodo slovanski bratje Čehi in Poljaki zmirjali z izdajalci! Pa ne samó na Čehih, na nas samih doprinesemo samómó, ako gremo za Vošnjakom.

Ne upamo si reči, če ravno nam pride tolikrat nehoté na misel, če vidimo, kako naši mladi nemško-liberalno stranko s svojim izdajstvom na nami jačijo. Kako se ona hvali, da je Slovence že zá-se pridobila in da bo že tudi Čehi itd.!

O kakó boli narodnjaka v srcé, če bere po nemških časnikih, kako smo mi nesložni, kako so „mladoslovenci“ ustavo-verní in kako bodo kmalo „staroslovence“ vničili, potem bo vendar enkrat konec vsega „slovenovanja“, saj „mladi“ so tako po vsem že Nemci, le toliko se jim bo dovolilo, da bodo smeli slovenske plakate po oglih nabijati, in domá slovenski govoriti; morda se jim prvo počasi še prepové.

Zares lepo je videti, kako „nova preša, deutsche Zeitung“, in drugi nemški listi našim „mladim“ „Fleisscetelce“ delijo; žalostno pa je videti, da se najdejo Slovenci, ki na hvalo judovskih fantalinov in maloveljavnih dopisnikov, ki pišejo za krajcarje, kaj držijo!

O spake „mladoslovenske“, kam nas bodete spravili! Na konec predgovora piše Vošnjak: „z enim mahljejem se ne more podreti staro drevó, torej tudi naši poslanci v malo mesecih niso mogli vsega zboljšati, posebno ker so pred njimi drugi precej skvarili; na kolikor pa so imeli dobro voljo in zmožnosti in tudi že nekaj vspeha (?) naj presodijo pazljivi čitatelji sami.“

Dobro, bomo presodili, saj ni tolikaj naštetí; o volji in zmožnosti ne govorimo, ako se na ta način upotrebuje, kajti ko bi poslali angelja med nemško večino, ne bi vam trohice več pribóril. Če pa govori Vošnjak o vspehíh, ga moramo že prašati, kje so? Tistih 30.000 goldinarjev, ki so jih priberačili za Dolence „ad captandam benevolentiam populi“ ali je to za Slovence sploh kak narodnostni dobiček? Naj nam pokažejo kaj? — Pa bodimo pravični, mogoče je, da Vošnjakovci po dolgem beračenji, prilizovanji in hujskanji na farje itd. sčasom pridobijo toliko nemških simpatij, da nam Nemški liberalci vržejo kako šolo, kakor se je Judežu vrglo trideset grošev. Več nam nikedar ne dajo, tega smo preverjeni.

Zdaj prašamo Slovence, ali je vredno zavolj kake šole (ki je pa še nimamo), zavolj kake železnice, zavolj kakih par

tisoč goldinarjev, ki so jih tako dolžni dati, ali je vredno izdati slovanske brate Čehe in drugo opozicijo, ali je vredno, zapustiti federalistično zastavo? Ne, nikdar ne. In dalje prašamo Slovence, ali je častno za nas, beračiti za to, kar nam gré po pravici?

Imamo primeru pri roki za idejo „mladoslovenske“ politike, malo robato, pa prav prikladno: „mladoslovenstvo“ je kakor lovski pes: toliko teka, laja, grize po zverini, in za plačilo mu vrže lovec kako kost, dobro divjačino pa sam pojé. Tako „mladoslovenstvo“ laja in grize po nas „staroslovenskih“, po „staročehih“, po „pravni stranki“, in sploh po vseh nasprotnikih ustavoverne stranke, in za plačilo ne dobi gotovo več, ko kako kost.

Če se Vošnjak pritoži, da smo mu mi pokvarili Dunajsko cesto, nam je res močno žal, kajti mi smo bili vedno odločni nasprotniki in bomo tudi ostali. Nemški ustavaki so nas sovražili in nas še, in radi verjamemo, da so bili tudi nasproti „Vošnjakovcem“ iz začetka nezaupni. Je pač križ: mi smo se Nemcem zamerili, pa so nas Slovani hvalili; Vošnjakovci se hočejo Nemcem prikupiti in ob enem tudi Slovincem; ne vemo, če bo šlo? Bo pa le težko kaj, Jože, težko! Malo idealizma in naivnosti je dobro v mladih letih, to je res, pa se vsa po britkih skušnjah izgubi! Kdor verjame na pobratenje vseh narodov, in na nemških ustavakah prijateljstvo za nas, naj verjame. Nam vsaj se enako zdi: nemškega ustavaka z lepo spraviti k pravičnosti, in volka pregovoriti, da gre k spovedi. Še ena lepa basen nam pride na misel, ker govorimo že od poboljšanja volka. Vuk Karadžič namreč pripoveduje, da je storil volk sveto obljubo, da ne bo več mesá jedel, in da je šel v puščavo posvetiti se. Na potu ga sreča gos, in jame od strahú pred njim sikati, kakor gosi navadno sikajo. Volk jo zagrabi in pojé. Pred sodbo poklican, zakaj je to storil, pravi: „čemu pa na svetnika siče!“ — Nauk iz te basni se prav lahko najde: kdor hoče krivico delati, lahko najde ničeve povode in vzroke k temu: prej so nas nemški liberalci tlačili, češ, da smo klerikalci; ni skrbeti, da bodo kak drug povod našli, kedar tega ne bodo več imeli.

Toliko o Vošnjakovem „predgovoru“ v omenjeni knjižici.

O „uvodu.“

Tukaj razlaga Vošnjak svojo preljubljeno ustavo.

O „politično gibanje in politične stranke med Slovenci“.

Pod tem napisom je nakopičenih mnogo laži. Vošnjak si upa trditi, da je papeževa nezmotnost naredila razpor med nami

Slovenci, in tudi drugod! Liberalizem se je torej še le l. 1870 rodil! Ali je mogoče, Slovence za take neumneže imeti, da bi kaj takega verjeli! Liberalizem se je rodil pred enim stoletjem na Francoskem, kakor Vošnjak sam dobro vé. In ne papeževo nezmotljivost samo, ampak krščanstvo sploh liberalizem izpojeda in napada, tega nam ni treba tajiti. Hinavski liberalci si ne upajo tega precej povedati, ampak začnejo najprvo na papeža in na „farje“ zmirjati, in kedar so te pastirje ob veljavo spravili, potem jim je lahko, tudi vero iztrebiti iz src. „Vera ni v nevarnosti“ pravijo, ob enem pa razvijajo in razlagajo teorije Darwina, Vogta, Buchnerja in drugih, ki so krščanstvu ravno nasprotni. Med tem ko vidimo, kako se po liberalnih mestih ostudno brezverstvo, najsurevejši materijalizem širi, v tem hipu se nam zagotavlja, da „vera ni v nevarnosti“. Saj vendar nismo tako zabiti!

Mi „staroslovenski“ posvetnjaki sicer nismo v prvi vrsti poklicani, vero braniti; pa kedar vidimo, da se lepa vera naših očetov na ljubo germansko - barbarskim teorijam izpodriva, ni nam premišljevat dolgo, na katero stran nam je stopiti. Hočemo se enkrat jasno izreči, v čem obstoji naše ultramontanstvo, s katero besedo se toliko zoper nas agituje.

Radi priznavamo, da bi se tudi v katoliški cerkvi marsikaj dalo reformirati; nismo s tistimi, ki so zoper vede, zoper šole: v „Novicah“ boste dostikrat brali izrek, ki ga „mladoslovenska“ knjižica citira: „Nevednost je najdraža stvar v deželi“; „Novice“ so vedno pisale za ustavno svobodo, ako je res svobodna, in ne navidezna; „Novice“ niso nikoli govorile za železen absolutizem, kakor nam Vošnjak podtika. In kar se naših duhovnikov tiče, mislimo, da velika večina, vsi tisti, ki so zares narodni, so bili vedno za povzdigo našo in naše osvobodjenje, kar se brez duševnega razvitka, brez vednosti doseči ne more. Veliko število slovenskih duhovnikov je uvrstenih med slavno vrsto naših pisateljev. Nasprotno pa, ko smo videli, kako so liberalni listi bistvo krščansko izpodjedali, duhovnike preganjali, pravo z nogami teptali, in pravico močnejšega kot edino pravo razglasili, kako so celó slovenski listi začeli po duhovnikih udrihati, in skušali ta častivreden stan, ki je bil zmirom zvest prijatelj našemu narodu, in ki ga je prvi zopet zbudil, ko so ta stan skušali ob vso spoštovanje spraviti, — kaj nam je bilo drugzega storiti, nego vstaviti se takemu početju. Ne tajimo, da se najde sem ter tje kak duhoven, ki je nevreden svojega imena; pa ali ni to v vsakem stanu? Ali moramo zavolj tega zayreči in skruniti pustiti vero samo. Celó misli na to ali ono menj bistveno reformo, v ktere vtikati se nam sicer ne gre, moramo opustiti,

kedar vidimo, da je bistvo v nevarnosti, in da bi tisti, ki bi to ali ono grajal, le brezvercem orožje posodil za preganjanje vere in duhovnov. Mi krščanstvo vedno še više cenimo (z „Narodovo“ dovolitvijo), nego nove teorije od opice kot naše Eve i. t. d. Mi vidimo, kam brezverstvo pelje, in kakšad po mestih donaša, za to se ne bomo vklanjali novošegnemu liberalizmu. Kdor vero spoštuje, spoštuje tudi njene učenike, on vé, da so celó potreben stan; če nadalje pomislimo, da so naši duhovniki skoraj sami trdni narodnjaki, on nam bo prav dal, da jih štejemo med nas, da jih spoštujemo in ne pustimo psovati in obrekovati. To je naše tolikanj razupito ultramontanstvo.

Ker smo mi v prvi vrsti narodna stranka, dobro so nam došli vsi sinovi Slovenije, ki so zvesti materi domovini, a črtimo iz celega srca vse čine, ki nam narodni živelj zatirajo. Kdor je naroden, je naš prijatelj, naj bo duhoven ali advokat, kmet ali gospod.

Mi smo prava narodna stranka, in se ne damo slepiti z lepimi paragrafi, ki se ne izvršujejo, ne z lepimi frazami, ki se ne vtelesijo. Mi smo Slovani: v zvezi in vzajemnosti zbrati vidimo našo moč.

Vošnjak pravi: klerikalna stranka (t.j. staroslovenci) hoče ljudstvo v nevednosti ohraniti; rekli smo že zgoraj, da je to perfidna laž in obtolcevanje. Resnica pa je, da vidimo rajši šolo v rokah naših narodnih duhovnikov, nego v rokah nemškutarskih liberalcev, in to za to, ker smo narodna stranka, in se nikakor ne moremo navdušiti za brezverske šole, kakor jih navsvetuje novejši liberalizem.

Pa vrnimo se nazaj k Vošnjakovi trditvi, da je papeževa nezmotnost kriva našega razcepa v dve stranki. Prašamo mi, kak vpliv ima ta uk na nas Slovence? V čem nam škoduje? Ne moremo nič najti. To je bil Nemcem le povod za večo hujskanje na duhovnike, v praksi nima to učenje nobenih nasledkov. Za našo narodnost ne vidimo v tem nič tako nevarnega. Mi vemo, papež nam ne bo nič hudega storil. Ko bile od Vošnjakovih prijateljev, prusakov, ravno tako zamogli reči!

Neresnica je, kar dalje Vošnjak pravi, da morajo vsled papeževe nezmotnosti vsi katoličani tudi v posvetnih rečeh papeža ubogati. Mi in dr. Vošnjak vemo vsi dobro, da se papeževa nezmotnost le na učenje in razlaganje vere razteguje, nikakor pa na posvetne reči. Vkljub tej dogmi bi cerkev in država lahko mirno skupej živela, kakor se to godi na Francoskem, v Belgiji, v Ameriki in drugod. Da je papeževa nezmotnost bog vé kaka pošast, to so iznašli le Prusaki, in naši naivni „mladi“ jim to verjamejo. Prusaki so pa že prej bili v boju zoper kato-

liško cerkev, ker jim je ta na poti, da ne morejo cele Nemčije popruniti, ker je južna katoliška.

Za to so se poprijeli papeževe nezmotnosti, da bi s tem proti cerkvi rovali. Pa Prusi imajo vsaj ta vzrok, ker hrepenijo po zedinjenji Nemčije in po okrepcanji svoje oblasti. Kake uzroke pa imamo mi, zoper duhovenstvo divjati, ki z nami vred stoji v boji za domovino, tega mi ne vemo, to je le Vošnjakova skrivnost. Vošnjak duhovščini podtika, da hrepeni po oblasti nad deželami in nad ljudstvi. Pa liberalci so v tej trditvi enaki volku, ki je jagnje dolžil, da mu vodo kali, čeravno je jagnje spodaj pilo in mu torej ni moglo vode kaliti. Le liberalci hrepenijo in imajo oblast nad deželami in ljudstvi, in ker kujejo proti-krščanske postave, brezverstvo podpirajo, in duhovnike preganjajo; — ali bi se poslednji še braniti ne smeli? Ali ni njihova dolžnost, braniti svojo vero? Tudi nam Slovencem se očita, da kalimo javni mir, kedar zahtevamo naše narodne pravice, in naši vredniki se zapirajo v temnice; ali smo za to pa tudi res taki hudobneži? Se čuda, da Vošnjak tudi tega ne trdi, ker že v vsem tako na besedo vse verjame Prusakom.

Zdaj pridemo še enkrat do tiste Vošnjakove laži, da so klerikalci zakrivili razpor med Slovenci.

„Narod sam dobro vé, da je bila iz začetka polovica njegovih naročnikov duhovskega stanu, dokler je bil namreč samó naroden list in je vero pri miru pustil. Pa kar na enkrat se je začelo šuntanje zoper „farje“, kakor v Dunajskih liberalnih listih; narodni duhovniki so bili naenkrat ljudje brez vsake vrednosti, najbolj nevarni stan v deželi, in zapopadek vsake hudobije. Ali je potem čudo, če so duhovniki zapored odvrnili se od takega lista? Kdo je potem takem kriv razpora? Se vé da, Vošnjak je nedolžen!

Smešno je trdenje, da je Zwerger pritisnil na naše duhovne. Nobeden drug jih ne pritiska, ko vi, gospodine Vošnjak, v vaših žalostnih listih, ker ne morete enega na dan spraviti brez psovk na vašo častivredno, narodno duhovščino.

Povejte nam vendar prave vzroke za vaše početje, kajti da so navedeni povodi prazni, to vsak lahko potipa.

O volitvah v državni zbor leta 1873.

Res škandalozne so bile zadnje volitve na Slovenskem. Naši bralci se spominjajo, kako smo mi slogo naglašali, pa brez vspeha. Povsod so postavili „mladi“ svoje kandidate našim nasproti, da so potem nemškutarji zmagali. Izpodrivali so slavnega federalista Hohenwarta in so svoje privržence à la Razlag (?) vsiljevali, da so nas potem na Dunaji izdali in z Nemci potegnili.

Vošnjak se ve da pravi, da smo zopet mi krivi nesloge, ker nismo stopili v njegov centralni volilni odbor. Kdo pa je Vošnjaku dal privilegij, centralne volilne odbore sklicevati, in tam svoje kandidate proglašati. Mislimo, da so še drugi, starejši rodoljubi, kakor je Vošnjak, katerim se bolj pristuje, take odbore snovati, nego njemu. Potem, ko nas je celo leto v svojih listih grdil in napadal, hoče, da mi stopimo v njegov odbor in sprejmemo kandidate iz njegovih rok. S tisto, če ne večo pravico, smemo mi prašati: zakaj pa vi niste k nam prišli?

Sicer pa vsak vé, koliko je bilo Vošnjakovcem na porazumljenji ležeče, če pomisli, da našega kandidata še potem niso hoteli v Ljubljani voliti, ko se je dr. Razlag kandidaturi že odpovedal bil!

Le nikar torej te binavske nedolžnosti, Vošnjak, mi že vemo, kaj imamo na vas; ravno zadnje volitve so vas pokazale v pravi luči. Kaj pa da v svoji knjižici nič ne omenite od zveze, ki ste jo sklenili z nemčurji v Brežicah in v Celji? Vendar ste nehvaležni, da nič ne omenite od svojih prijateljev, ki so vam pomagali do poslanskega sedeža!

Da so tudi Razlagu v Postojni uradniki in nemčurji pomagali, je znano. Ni toraj čudo, da ste postali tako „ustavoverni“.

Le tako naprej!

Politične stranke v državnem zboru.

V tem oddelku šteje Vošnjak 9 slovenskih poslancev.

Kako je to, da svoje frakcije posebej ne omenja, ali zakaj jih med ustavoverce ne šteje? Šaj so se vendar popolnem ločili od opozicije in pridružili nemškimi liberalcem. Zakaj se tukaj med tistih devet Slovencev skrivate? Ali vas je morda vendar sram, naštevati se med vrsto ustavovercev? Lahko bi vas bilo sram!

Dalje.

Knjižica našteva dalje „delokrog deželnih zborov, državnega zbora in delegacij“, potem prinese cesarjev prestolni govor. Za tem dr. Razlagov govor v adresni debati. Najprvo dá Razlag brco svojemu protikandidatu Hohenwartu, češ, če prav nisem tako velik, ko ti, pa sem liberalen, in ta lastnost vse druge nadomesti. Sicer je govor idealistično nadahnjen in govorjen samó zavolj govorjenja, kajti Razlag govori, na zadnje pa pové, da ne stavi nobenega predloga. Govoril je v adresni debati tudi dr. Vošnjak in sicer zoper nemško nasilje; pa besede so le — besede.

O pesniku Orfeju se pripoveduje, da je šel v gozd med divje zverine in jih omamil s svojim petjem. Tega pesnika ima menda Vošnjak pred očmi, kedar gre v državni zbor ustavovercem od pobratenja narodov peti, a žalibog brez — Orfejevega vspeha!

Naševa knjižica dalje več gospodarstvenih in vojaških stvari, pri katerih so se Vošnjakovci udeležili razgovorov.

Ker je naša knjižica le političnemu pojasnenji namenjena, se v te stvari ne bomo spuščali.

Konfesionalne postave.

Po pruskem izgledu zagovarjajo tudi Avstrijski ustavoverci vsegamogočnost države iz tega povoda, ker imajo oni državno moč v rokah. Verske družčine in vse različne narode skušajo vkleniti v železne okove svoje ustave. V tem smislu so narejene tudi konfesionalne postave. Duhovniki so bili poprej precej neodvisen stan, država jim je imela prav malo ukazovati. Ravno zató so tudi duhovniki naše slovenske težnje najlože podpirali, ker jim država ni mogla do živega. Mi Slovenci hrepenimo po samodoločbi naših zadev, zato so naše težnje in ustavoverska vsegamogočnost dva ravno nasprotna pola. Nas so toraj najlože podpirali in še podpirajo neodvisni stanovi. Konfesionalne postave pa, za ktere so naši „mladoslovenci“ glasovali, težijo po tem, narediti iz neodvisnih duhovnikov — c. k. duhovnike. So paragrafi v teh postavah, ki dajo Nemcem moč v roke, nastavljeni le take duhovnike, ki so jim ljubi in zabraniti narodnim duhovske službe; kajti zahtevajo ti paragrafi neomadeževano „državljansko“ obnašanje. Če vlada hoče, odbacne tako lahko vsacega narodnega duhovnika, ker se narodno mišljenje lahko kot „državi nevarno“ tolmači. Pfeifer je sicer proti temu govoril, nazadnje so pa vendar vsi štirje „mladoslovenski“ vitezi žalostne podobe za te postave glasovali, ter tako pomagali naše sponke kovati, ker so izročili sovražnikom en važen faktor, ki je nas do zdaj vedno krepke podpiral. Sreč mora narodnjaka boleti, kedar vidi tako početje, pa še bolj, če vidi, da najdejo taki ljudje med nami še privržencev!

Izgovarjajo se sicer na Rusine. Tudi Rusini so svoje slovanske brate izdali in pobegnili pod nemški prapor; pa njim ni toliko zameriti, če premislimo njihovo položje. Oni so tlačeni od Poljakov; ker so pa Poljaki v opoziciji proti centralistim, rabijo poslednji Rusine proti Poljakom.

Naravno je, da iščejo Rusini svoje zaveznike med sovražniki Poljakov. Nasprotno pa se Rusini vsled geografične lege nimajo bati ponemčevanja, in za to se lahko brez skrbi izročijo

varstvu centralistov, ki jim morajo za to podporo narodnostne koncesije delati. Ni sicer lepo od Rusinov, da so tako egoistični, da zavolj malostnih koncesij vse druge slovanske brate izdajajo in centralistično moč krepijo, in to se bo na njih gotovo še maščevalo; pa v velikem delu so tega krivi Poljaki, ki so proti Rusinom krivični. Ni torej dvombe, da imajo Rusini svoje tehtne vzroke, podpirati ustavoverce.

Zdaj pa prašamo, ali je naše slovensko stanje podobno stanju Rusinov?

Nikdar nikakor ne.

Pametni bralci naj sami sodijo, koliko imamo mi vzroka, ustavo in z njo centralistično stranko podpirati.

Mi ne moremo nič drugega reči, ko to: bore narod, čigar osoda je izročena tako „razsvitljenim“ glavam.

Šolstvo.

Tukaj se baha Vošnjak, kako sta z Razlagom za slovenske šole govorila, mi pravimo govorila, le škoda, da mi od lepih govorov nimamo nobene koristi. Berač, ki prosi, vsaj sold dobi, Vošnjakovci za svoje lepe govore še tega niso dobili. Kakor se nam stvari vidijo, bodo še lahko dostikrat lepo govorili, in naj govorijo, če jim to veselje dela, a mi nimamo nič od tega. S tistimi 30.000 gld. se pa ni treba preveč bahati, kajti za to ni trebalo slovenskih poslancev, izprosili bi jih bili tudi nemškutarji, že za to, da bi dolensko ljudstvo za se pridobili. Druzega pa nimajo pokazati.

Najlepši venec *)

pa si je zaslužil dr. Razlag o priložnosti, ko je govoril za mednarodno univerzitetu v Ljubljani. Mož sliši tako rad, če ga kdo hvali, posebno pa mu dobro dé, če ga kak svetovni list à la „Neue freie Presse“ pohvali, in v poželenji po tej hvali vrgel je nemškemu molohu naše težnje po avtonomiji, ki smo jih toliko utemeljevali in naglaševali skozi vsa leta, vrgel mu jih je v žrelo in popolnoma stopil pod centralistično streho. On namreč od besede do besede govori: „Država je naše skupno zavetje (?) njena moč je naša moč, njena slabost bi bila naša onemoglost. Malostni duhovi v malih deželah, polni osebne domišljavosti in samoprida, zlorabili bi ono oblast, ki bi jo v roke dobili, in užé

*) Baš iz kopriv.

se je misel sprožila, da bi mnogi razumnih iz tacih dežel moral izseliti se, ker ne bi v tacih malih deželah več živeti mogel, ako bi se pravo in svoboda z nogami teptala, da se umazani samopridnosti streže. Za to se bojimo take avtonomije (?) ki bi na take države kot Bukovino, Solnograd, Koroško, Kranjsko itd. prenašati ne imela moči. Tam bi se ljudstvu ne metalo kostij, ki jih je lev popustil, nego duševno ukovan bi se narod popustil duševno in materijalno lakoto trpeti. Za to smo proti razdeljenju (!) države, in jaz mislim, da so nas ne samo pragmatična sankcija nego i poznejše stiske v eno državo zedinile, in da nas boče svobodna (?) ustavna država isto tako zedinjene našla v dobrih, kakor prej v slabih dnevih.“

Izvrstno, gospod doktor! Te besede bi bile Dežmana vredne, in kakor vidimo, postajate mu vedno bolj nevaren tekmeč. Brez dvombe ste pod tistimi malostnimi, samopridnimi duhovi, polnimi domišljavosti, — nas mislili, ki bi po vaših mislih vas „razumnika“ precej iz dežele pregnali, ko bi oblast v roke zadobili. Mi vam tega ne moremo zameriti, kajti res nezaslišano je, kako vas mi preganjamo: celó v državni zbor vas nismo hoteli voliti, to je res hujski, ko inkvizicija za tacega „razumnika“!

In ker se bojite, da bi vi ne imeli večine za seboj v zedinjeni Sloveniji, zato rajši vidite, da je ni nikoli; in protestujete zoper tako avtonomijo, v kterej bi vi in Vošnjak ne imela prve besede! Lep domoljub! Potem si pa še upa o malostnih, domišljavih in samopridnih duhovih govoriti.

Ob enem pa je ta izjava tiho priznanje in spoznanje, da si „mladi“ ne upajo nikoli večine na Slovenskem pridobiti, in da jih zdaj le nemčurska pomoč po konci drži. To je istina, da brž, ko mi dobimo avtonomijo, skrči se „mladoslovenstvo“ v smešno majhno koterijo. Zato pa tudi nočejo nič več od federalizma in avtonomije slišati, ker bi bili potem odtrgani od svojih liberalnih prijateljev na Nemškem, na ktere se sedaj naslanjajo. Ali je pa to tudi domoljubje, to presoditi, prepustimo pravičnim čitateljem. In stranka s takim domoljubjem je že čez vse slovenske kraje razširjena! Ne bi mogli verjeti, ko bi faktično ne bilo!

Ktere kosti Razlag misli, o kterih pripoveduje, da se nam mečejo, in ki jih je lev popustil, ga ne moremo prav umeti: ali misli konfesionalne postave, ktere so se nam po prigovarjanji „maloslovencev“ vrgle, ali misli liberalne fraze, ki se nam mečejo v požir, kajti da že vselej vse obglodane pridejo k nam, to je istina: kedar jih nobeden več ne mara, se nam vržejo; za to je istina, da so to tiste kosti. A mi nismo zadovoljni s kostmi,

in hočemo mesá. Naj liberalci kosti le sami obdržijo, ko so že mesó pojedli, ali pa naj jih vržejo „mladoslovencem“, ki so jih tako lačni. Nam pa le dajte avtonomijo, mi ne bomo „duševne in materijalne lakote trpeli“, ampak priredili si bomo mesa in pridelali kruha.

Radi bi odgovorili Razlagu tudi na zadnji stavek, kjer o združenji naše države govori, pa peljalo bi nas predaleč nazaj v zgodovino, ki bi se morala in puncto „združenja“ pri Karlu Vélíkemu pričeti, ki nam je samostojnost za vselej vzel, in nas „združil“ vsled „stiske“, pa drugačne „stiske“, kakor si jih Razlag misli. — Samostojnost ali avtonomija je toraj malim deželam škodljiva. Danci, katerih ni več ko en milijon, se morajo brž brž z Nemčijo združiti; ravno tako morajo storiti Holandci; Portugízi se morajo združiti s Španijo, Grki s Turško itd. Kajti v teh malih deželah so — po Razlagovi teoriji — „malostni, domišljavi, samopridni duhovi, ki razumnike iz dežele tirajo!“

Srbija! le brž se vdaj Turku, kajti ti si majhna dežela, in v takih se svoboda z nogami teptá! — Ali pa morda Razlagov izrek velja samo za Avstrijo, ali so samo v Avstriji po malih deželah tisti malostni duhovi? — Zares, kaj bolj absurdnega se ne more trditi. Ravno nasprotno vidimo, da se dostikrat v velikih državah svoboda z nogami tepta (kakor n. pr. zdaj v Nemčiji), in da se morajo svobodnjaki po malih državicah (kakor Švica, Belgija) skrivati.

Ali imajo samo male dežele žalosten privilegij, da se nahajajo v njih „malostni“ duhovi, velike dežele pa imajo same žrtvoljubne, velike može? In če v velikih državah sami izvrstni možje vladajo, kako je to, da morejo v malih deželah najbolj ničvredni, sebični in domišljavi duhovi do krmila priti? — To je kazenje resnice, brez vsake podlage; resnica je to: v velikih kakor v majhnih državah se zbirajo v obče najboljši možje za vladarje ljudstva, in najmanjša država ima lahko boljšo vlado, kakor največa. Kar veljá od državne samostojnosti, to veljá tudi od avtonomije.

Iz vsega je razvidno, da je Razlag le na Slovence mislil, ko je to rekel, kar smo precej vganili. Pa on prečno vidi, če misli, da bi mu v „Sloveniji“ pred nami kar obstati ne bilo. Mi živimo z nemškutarji že toliko let toliko dostojno, kar se le more, in tudi Razlagu se ni treba bati, da bi ga iztirali; pač pa se bo on sam iztiral iz potitičnega polja, če bo tako veter nato naprej delal, kakor do sedaj.

Dobro, da se je Razlag tako jasno izrazil, zdaj vsaj vemo, pri čem da smo. Slovence pa prašamo, če hočejo še dalje takim

ker so začeli lomiti vzajemnost slovanske opozicije; zdaj beremo v nemških listih vsak dan dopise iz Ljubljane, v katerih se z veseljem pripoveduje, kako nas „maloslovinci“ stiskajo, in kako bo kmalo vsa klerikalna (beri: narodna) stranka vničena! Le to daje „mladim“ nekaj veljave, ker prvič slovensko stranko slabijo, drugič pa zato, ker so prvi med avstrijskimi Slovani, ki so se centralizmu in liberalizmu popolnoma zapisali, in Nemci zdaj upajo, da se bodo tudi osamljeni Čehi in Poljaki morali vdati. Zato so jim naši maloslovinci dobro došli!

Zares, Vošnjakov boben nas bo še pri vsih Slovanih smešne storil. Slovanom se bomo zamerili, Nemcem pa se vendar prikupili ne bomo.

Razun Vošnjaka se dozda še noben Slovan za to „ustavo“ ni navduševal. Celó mladočehi, ki so v marsikterih drugih rečeh našim „mladičem“ podobni, niso se spozabili tako daleč, da bi se brezpogojno „ustavoverstvu“ izročili, ampak držé se še trdno češkega prava. Zares sveta jeza mora človeka razgreti, če vidi, kakó je začelo med nami pod imenom „liberalnega rodoljubja“ najostudnejše klečeplazstvo pred Prusjaki in najgrše „izdajstvo“ cveteti in šopiriti se.

Mi ne moremo nič družega dostaviti, ko to, da je sveta dolžnost vsacega rodoljuba, z vsemi močmi ustaviti se takemu početju, in ne nehati poprej, da bo ta za nas sramotna, pogubljiva, katilinska stranka slovenskih Brankovičev popolnoma uničena.

Naša edino prava politika je ta: domá združiti se v eno samo, veliko narodno stranko, potem v trdno zvezo stopiti s češko opozicijo. Združeni Čehi in Slovenci imajo nalog, pregovoriti Rusine in Poljake, da se spravijo; da Rusini zapusté centraliste in Poljaki svoje oportunistvo, in potem naj se Poljaki in Rusini pridružijo češko-slovenski zvezi. Brez dvombe bodo pristopili tudi Dalmatinci, Tirolci in morda tudi Italjani. Ta velika stranka se zediní v enem programu, in za trdno izreče: nobeden se ne sme spraviti sam zá se in druge zapustiti, vsi za enega in eden za vse!

Ako bi se to posrečilo, je zmaga naša gotova, pa tudi samo takó, na noben drug način nam ni spasa, ne pomoči.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000247480

